

artob naitüle

26. v. 1937

[Signature]

P. stud. ürr. Viktor Lembit

Rahustus
17. x. 37
H. Kask

POSTI
EISUUTAJAKOHTA

29. mail 37

18 32^a

1937

Kriminaalaja uendamine.

A.C

18938

J. 2788. omad on a mehed
lopetes mees õiguskohussonna.

Tangaste, 1937

Yisurcod.

lk.

§ 1. Bessõna.	
I ptk. Lissejuhatus.	
§ 2. Teoreetilisi postulaate.	1-2
§ 3. Kohtuotsuste kontrollimine ja uniberotustamine.	2-4
§ 4. Kohtuotsuste vankumatus.	4-7
§ 5. KKS § 20 ja § 21 dogmaatilise analüüs.	7-8
A. Seadusjõusse astunud kohtu otsus.	8-10
B. Süütes asja faktiline identsus.	10-13
II ptk. Kriminaalasjade uuendamise.	
I osa. Asja uuendamise staatika.	
§ 6. Kriminaalasja uuendamise mõiste	13-15
§ 7. Ajaloolisi märkmeid kriminaalasjade uuendamisest praantsuse kriminaalprotsessis.	15-17
§ 8. Tõrked asja uuendamisel.	17-18
II osa. Asja uuendamise dünaamika.	
§ 9. Üldised alused kriminaalasjade uuendamiseks	19
A. Vene süsteem.	19
B. Tingimused	19-21
a. formaalsed tingimused	21-25
b. sisulised tingimused	25
§ 10. KKS § 658 dogmaatilise analüüs	25
A. Asja uuendamise põhjused süüdimõistetud rahjaks.	25-26
a. KKS § 658 p. 1	26-28
b. KKS § 658 p. 2	28-30
c. KKS § 658 p. 3	30-31
d. KKS § 658 p. 4	
B. Asja uuendamise põhjused süüdimõistetud rahjaks.	31
§ 11. Ringkonnakohtu menetlus asja uuendamisel.	31-38
§ 12. Asja uuendamine jaoskonnakohtus.	38-39

§1. Eessõna.

Käesoleva töö teemaks oli autorile määratud „kriminaal-asja uueandamine“. Tema fikseerimisel on autor lähtunud oma õpetaja poolt antud juhiste ja kõrvale jätunud välismaade protsesside vastavahel korrad, käsitledes ainult vene protsessi reformi aluseks olnud prantsuse protsessi ja meie RK8-e ja kohtupraktika aluseks olevat VKKS-t ja vene senati praktikat.

Vastava literatuuri valikul on olnud mõningad takistavad asjolut. Kõigepealt tuli seista faksi ees, et Tartu ülikooli pearaamatukogu ja õigusteaduse seminariraamatukogu sisaldasid ainult osa vajalikke teoseid, kuna teine osa tuli hankida erateel. Peale selle oma des eesti kooli ettevalmistuse, tegi autorile tuntavaid raskusi ka vene keele puudulik valdamine.

Käsitlemisviisilt püüab käesolev töö olla eestkätt dogmaatiline. Sellest tingitult on esitatud seisukohti püütnud rapada võimalikult seaduse ja kohtu praktika alusel. Sealjuures ei ole aga ka kasutamata jäänud tisedamate kommentaaride vaated, kuigi need on eestkätt moraalsel väärtust. Kõige vähem esineb töös iseseisvalt püstitatud seisukohti.

Keele suhtes on kasutatud E. Ilusa „Õigusteaduse sõnaraamatut“, kuid seda peamiselt vastava kirjanduse tõlkimisel. Töö praktilisest arvest tingitult on suurel määral kasutatud termineid ja väljendusi, nagu need esinevad kehtivais seadusis ja kohtu praktikas.

Jüsteemid on aine jagatud peatükidesse, osadesse ja paragrahvidesse. Paragrahv on vajaduse korral jaotatud suurlitritesse ja viimased osamakorda väikelitritesse. Jüsteemimisel on kõigepealt püstitatud asja uueandamise eriküsimusega seoses olevad üldised kohtulikud põhimõtted kohtuotsustest ja nende edasikaebamise viisidest. Sellele järgnevad asja uueandamise erise üldreeglid ja lõpuks eriküsimus oma üksikutes osades.

Lõpuks julgub autor siinkohal oma õigavat tänu avaldada oma õpetajale Riigikohtu prokurör hr. Rägole paljude kasulike näpunäidete eest.

Tangaste, 29. märtsil 1937. a.

Autor.

Alasustatud allikad:

- A. Buldas. Riigikohtu 1920-1931. a. otsuste lerdivate
 seaduse seletuste kogu.
- Ронницкий. Курс уголовного судопроизводства. Көited
 I-II. 1910. = Fornitski
- K. Matto. Kriminaalkohtupidamise seadustik kommen-
 taaridega. 1934. = Matto
- Муравьев. Объяснительная записка к проекту У.У.
 С. к. I = Muravjov
- Н. Неклюдов. Руководство мировых судей
 = Necljudov
- _____ Riigikohtu 1931. a. otsused. 1932/33
- _____ 1932. a. 1934
- _____ 1933. a. 1935
- _____ 1934. a. 1936
- _____ Решения гражданского кассационного Департа-
 мента правительства сената, за
 1866-1910. Издание неофициальное. Екатери-
 нослав 1911-1912.
- Розин. Уголовного судопроизводства. 1916.
 = Rozin
- М. П. Шрамченко и В. Т. Ширков. Устав уголовного
 судопроизводства. 1923 (Рига).
- Шершеников. Судебные уставы императора Александра II.
 1910.
- " - Вопросы текущей собственной практики.
- _____ Устав уголовного судопроизводства. Издание
 "Noor-Eesti" 1923.
- _____ "Õigus" juurilõike ajakiri. 1934, 1935, 1936.
- _____ Õigusteaduse sõnastik. Kirjastanud E. Ilus. 1934.
- Zub. Устав уголовного судопроизводства систе-
 матический комментарий. Вып I, II, IV. 1914.
 = Zif

Tekstis ja teksti all on viidetena tarvitatud täielise
 teose nimetuse asemel tihedamini esinemisel
 ainult autori nimi, nii nagu see loendatud
 allikate lõpus võib (näit. Fornitski).

Peale selle on töös kasutatud juurilõikes osunda-
 misel üldiselt tuttavaid lühendeid ja kokkulepitud lüh-
 hendusviise, missugused loodetavasti on arusaadavad
 ilma üksikasjalikumalt loendamata.

I rtk. Sissejuhatus.

§ 2. Teoreetilisi postulaate.

Õiguse mõistmise ideaaliks on armus ja vanku-
mata kohtu otsus, mis lõplikult lahendab juriidilise
vaherorra õiguse mõistmise vaidluses. Selline lahend
kõige enam vastand õigusliku elu korrapärasusele.
Praktiliselt on see ideaal aga kättesaadamatu. Kohtunike
ka kõige suuremate professionaalsete kogemustega
ja andekusega võib laskuda oma otsustes eksitustes-
se ja vigadesse.¹⁾ Nii on ka meie Riigikohtu üldkoogu
oma otsuses 1931. a. nr. 42 avalikult tunnustanud,
et kohtu otsused kui inimliku töö tulemusi ei saa
vaadelda kui otsitava töö eksimateid ja väärama-
tuid väjendusi, vaid kui kohtu tööotsingu tulemusi,
kelle näes on asi või küsimus lahendada ja otsusta-
da.

Kohtu eksimuste ulatus võib olla sama lai, kui
on faktiline ja juriidiline materjal, mida keisusta-
tarse otsustamisel. Need vead võivad ilmnedada fak-
ti enese konstateerimisel, mis on kohtu otsuse aluseks,
jühtumisi ja süüdistatava tegevuse kausaalsuse kin-
deldamisel ja süüdistatavale teatud teo süüsarva-
misel, süütes teatud paragrahvi alla paigutamisi-
sel, seaduse tahte tõlgendamisel, teo tagajärgede jü-
riidiliselt kindlaks määramisel, protsessuaalsete
õiguste silmaspidamisel jne.²⁾ Selliste kohtu otsuste
jõusse jätmise olevs ühendatud suure moraalse
kahjuga kogu õiguse mõistmise ja nii moraalse
kui materjaalse kahjuga isikule, kes taotlevad

1) Rozin, lk. 519
2) Rozin, lk. 519 jj.

kohtu lahenditega õiguse järele saadmist. Eeltoodud põh-
justest ongi tingitud teoreetilised postulaadid kohtu
otsuste ümberhindamise võimaldamiseks.

§ 3. Kohtuotsuste kontrollimine ja ümberotsusta- mine.

Võimalust, taotleda kohtuotsuste ümberotsustamist
ja õiguspärasuse kontrollimist, nimetame edasikaeba-
mise õiguseks laiemas mõttes. Edasikaebamisele võib
kuuluda igasugune ekslik kui ka õige otsus. Edasika-
busele ei kuulu mitte ainult kohtuotsused kitsamas
mõttes, vaid ka igasugused määrused, erimäärused
ja teised kohtu lahendid, mis ilmenevad kriminaal-
protsessi mitmekesistes staadiumites ja faasides. Edasi-
kaebamiseks on õigustatud kõik isikud, kelle huvid
on seadusepärastult kannatanud. Edasikaebuse ees-
märgiks on kohtu lahendist järgneda ähvardava
kahju vältimine uue otsuse teel, mis kõrvaldab eelmi-
se otsuse.

Ena juriidilise iseloomu poolt edasikaebu-
sed lugitavad: 1. korralised edasikaebused; 2. erakor-
ralised edasikaebused. Korraline ehk harilik edasi-
kaebus on normaalseks elemendiks kriminaal protses-
sis juriidilise vahetorra arendamisel. Hariliku edasi-
kaebuse andmine või mitteandmine oleb sellers õigusta-
tud isikute suvast ja võimaldub seaduses ettenähtud
tingimuste piires. Hariliku edasikaebuse üheks isel-
loomulikuks tunnuseks on tema seadmine kindla täht-
saja raamidesse. Erakorraline edasikaebus on aga seadu-
se poolt ouletud palju kitsamate võimaluste piires-
se. Erakorralise edasikaebuse võimalus ilmub haril-
likult alles siis, kui hariliku edasikaebuse võima-
lus juba kadunud on. Harilikust edasikaebusest eri-
neb erakorraline edasikaebus veel iseloomulikkust
oma tähtaegade määratu avarusega.

Vene tähtsamad kommentaatorid Rozin lii-
gitab edasikaebusi veel devolutiivseteks ja mitte-
devolutiivseteks, suspensivseteks ja mittesuspens-

siivseteks¹⁾. Devolutiivse edasikaebuse resultaadiks on kohtuliku protsessuaalse vahetorra üleviimine kõrgemasse kohtuinstantsi. Devolutiivne edasikaebus peale selle võib põhjustada asja läbivaatamise kas samasuguse sisulise otsustamise teel, või viia otsuse armetult kontsultimiseks tema vastavuses materjaalse ja protsessuaalse seadusega kõrgemasse instantsi. Vastavalt sellele on tegu kas apellatsioonilise edasikaebusega või rassatsioonilise edasikaebusega. Devolutiivsete edasikaebuste hulka kuuluvad veel palved kriminaal asja uendamiseks. Ka need palved saadetakse otsuse teinud kohtusse, kuid vaadatakse läbi nii jaoskonnakohtule kui ka ringkonnakohtule alluvais ajus Riigikohtu kriminaal osakonna poolt (KKS § 657)²⁾. Mitte devolutiivne edasikaebus taotleb asja uuesti läbivaatamist samas otsuse teinud instantsis. Mitte devolutiivsters edasikaebusteks on meie KKS sisetemist kaja tagaselya otsusele ja palve asja arutamiseks harilikus korras.

Edasikaebuste liigituse aluses suspensiiivseteks ja mittesuspensiiivseteks on kohtuotsusest jäselduvate juriidiliste resultaatide toimimise algamine või mitteilalgaamine. Suspensiiivsed edasikaebused liiguvad selliste juriidiliste resultaatide saabumise edasi, kuna mittesuspensiiivsed seda ei tee. Viimane liigitus on pakka leidet ka meie protsessis, tema kasutamisel aga oleks sobivam terminoloogiliselt "mittesuspensiiivse" asemel kasutada "resolutiivset" kui vastava mõiste üldtuntud teeminit. Meie KKS-e järgi algavad kohtuotsuse juriidilised resultaadid peale kohtuotsuse seadusjõustumist (KKS § 668, 686). Edasikaebustest armet asja uendamise taotised püüdnud seadusjõustunud kohtuotsuseid. Asja uendamise taotised omavadki resolutiivsete edasikaebuste iseloomu, kuigi seda mitte päris puhtal kujul. Nime ei pane asja uendamise taotise siseseandmine mitte kohe kohtuotsuse juriidiliste efektide toimimist seisma, vaid alles siis, kui Riigikohtu kriminaal osakond vastava taotise

1) Rogin, lk. 520 jj.

2) op.cit. lk. 543.

rahuldusväärseks tunnustab (KKS § 662). Eriti selgelt väljendab arja muendamise resolutsioonset toimet KKS § 663 emine lõigend: „arja muendamise korral katkestatakse tühistatud kohtuotsusega määratud karistuse täitmine või täitmisele pööramine viivitamata“.

Kohtulikul töö otsemisel tehtud eksimuste parandamiseks on peale edasikaebuste instituudi veel eriline valvekord ehk revisjoni kord, mis moodustab erandliku menetluse K.S.-e alusel. Valvekorda eseloomuvateks joonteks on tähtaegade püramatus, kohtuasutiste sõltumatus edasikaebuse piiridest ja edasikaebusest üldse ja kohtu oma algatus.

Nii võime kokkuvõttes ütelda, et kuigi kohtu otsused võivad olla ekslikud, siis seadus näeb ette nende parandamiseks niipalju võimalusi, et kord juba seadusjõustunud otsuse vastu tekib väga suur usaldus.

§ 4. Kohtuotsuste vankumatus.

KKS § 20 määrab kriminaalprotsessi üldreeglitele järele vastava kohtu seadusjõusse astunud otsusega õigusemõistetud vastu ei saa sama süüteo pärast teistkordselt alata kriminaaljälitamist, olgugi et hiljem avalikus tuleb uusi süütoendusi tema süüdistamiseks. See printsiip leidis rooma õiguses lühida kokkuvõtte sõnades „non bis in idem“. Sama põhimõtet väljendab ka KKS § 21, mille järele seadusjõusse astunud kohtuotsusega süüdi mõistetud vastu ei saa sama süüteo pärast teistkordselt alata kriminaaljälitamist, olgugi et hiljem avalikus tuleb süüdraskendavaid asiolusid.

Tsiteeritud kahest paragrahvist jäeldub põhimõte on loogiliselt jäelduseks seisukohast, mille järele kohtuotsus kui lõplik resultaat õigusemõistmise protseduurist on vastuvaieldamatu - „res iudicata pro veritate habetur“. Molemas paragrahvis kordub nõue „seadusjõusse astunud“, ja

ka tõepoolest on kohtuotsus konkreetsetes asjas na-
gu seadus - quasi lex.

Õurigi materiaalse tõe avastamine on üheks
kriminaal kohtupidamise ideaaliks, ei julge vist
kennitada, et see ideaal igakord tabatar oleks.
Ometi tekib küsimus, kas hakata muudma nen-
de ürisente juhtumite pärast, kus kohtuotsus on
vääratanud, kohtuotsuste vankumatusse põhimõ-
tet? Nii siin kohtu võimu kandjana kui ka era-
isik siirdistatavana peaksid võima nõuda, et
oleks määratud moment, kus isik võiks kindel
olla, et tema suhted süüespannava asjaga oleksid
jäädavalt lõpetatud ja et sellest momendist enam
olgu siis siirdimõistva või õigeks mõistva otsuse kor-
ral, ka siirdistaja võim ei saaks enam ümber-
lükata tehtud otsust. Selliste vaheluste lubamine
kutsuks välja säärase piirimatuse õiguse mõist-
mise asjas, et selistatum oleks erandlikul juhul
rahul olla valeotsusega kui elada alalise hirmu
all kohtuotsuse kõrvalestest¹⁾. Kohtuotsuste vanka-
matusse põhimõte on nii endast mõistetav, et sa-
geli see jäetakse seadustikkudeesse isegi sisendamata.
Nii ka enne 1857. a. reformi vene seadustes
polnud sellist reeglit, kuid kooskõlas üldise vai-
muga läks see sisse 1857. a. seadusesse, kuhu ta
pea ühel häälel vastu võeti²⁾. Jammale seisuko-

¹⁾ Zif, I, lk. 113, Преемствъ Соборъ.

²⁾ op. cit, I, lk. 113. Aimelet ühe komisjoni liikme vas-
tuvaidete puhul fikseeriti järgmist: "Kui laisaulatus-
likud ka ei oleks seadusega kindlaks määratud abinõud
tõe avastamiseks, kui mitmekesised ei oleksid ka koh-
tu pidamise vormid ja kanded selleks otstarbeks asu-
tatud, kui suur ei oleks ka kohtu instantside arv
sellest hoolimata saabub moment, kui kõik abinõud
on ammutatud, kui kõik need võimalused kasusta-
tud, kui kohus on täitnud kõik selle, mis inimeste
jõududega on võimalik täide viia, pidulikult kuu-
lutab oma otsuse. - Sellest momendist kohtu otsus
onab vankumata õiguse mõistmise inimliku ausam-
ba, sellest momendist peab sellele otsusele alistuma
nii kohtualune kui ka ühiskond. Nii kui kohtu-

hale jäi ka Murarjovi komisjon¹⁾

Erandid. KKs §§-ide 20 ja 21 poolt loodud kohtuotsuste vankumatusse põhimõttel lubatakse erandid ainult piiratud juhtudel, mis suguseid juhtumid on ette nähtud KKs § 22-s. Selliste erandite lubamine võib sündida juhtudel, kus kohus tunnistab selmise otsuse vältimise, atkäämansu või mõne muu süüte tulemusena. Nagu §§ 20 ja 21 eeldavad õiglast kohtuotsust siis kui järgneb uus otsus, mis fikseerib süüte selmise otsuse tegemise alusena, on sellest loogilisena järeldatav, et kahest vankumatus otsustest, mis sugused üksteisele vastu käivad, elistame viimast, kuigi see kõrgtab selmist.²⁾

- alune ei ole õigustatud enam oma süüdistuse toendama, nõnda ka ühiskond ei ole õigustatud näitama tema süüd. Saabub aeg, mil kohtuliku otsust peab lugema tõeks. Sel ajal kohtuliku otsuse tõde ümberlikata tähendaks juba õiguse mõistmise kasu eitamist, pöörduda kahtlaseks selle tarvidust, muuta seda tühisena sõnakõlpsus. Ja tõepoolest, kahju peaksid ühiskondlik rahu ja julgeolek, mis sugune saaks siis olema usaldus õiguse mõistmise vastu, kui peale kaaluge ja pühalikude kohtu arutuste kohtualune võiks saada hukkamõistetud selle süüdistuse järele, mille järel tema väibolla mitte rahu tagasi oleks avalisult õigeks mõistetud (Общ. законка lk. 15)

1) Murarjov, n. I, lk. 128

2) Zif, I, lk. 117 Fikseerib üht väga huvitavaid katket VKKS komisjoni selituskirjast, mida autor tema stiili ja väljenduste huvitavuse ja vna sügavuse pärast ko. käis olevas töös ova töö:

"kui tähtis ka ei oleks õiguse mõistmisele kohtu otsuste kindluse alalhoidmine, kui püha ei ole ka see alus, et kohtualune vastab oma süü eest ainult ükskord ja ei või langeda selle eest lõpult jälitamisele, kõige selle juures süüsi vüa seda alust mitte ühelegi astmele ja mitte mingisugusele paenduvale alusele, oleks ju süüsi mitte õiglase ja hädaohlike. Näitena, võivad esineda juhtumid, kuigi harvad, et kohtu otsus süüdistatava kasus esineb täiesti kindlaks tehtud vältimise, äraostmise või muu süüte läbi.

Vene senati praktiline seisukohtadelt ainult sellised kohtualuse teod, millised sünnitavad iseseisva süü- teo, võimaldavad KKS § 22 raskendamise (73/665, 72/1303). Selles mõttes ei ole iseseisv süütegu kohtu- aluse reletus valandmete esiletoomisega oma isiku kohta, või karistamatuse kohta, kuigi see võis mõ- jutada kohtualusele määratava karistuse suu- rust (74/177). Loogiline järeldusena ei saa me ühtki süütegu enne juriidilise faktina KKS § 22 mõttes arvestada, kui see süütegu kohtulikus kor- ras tõestatud on.

§ 5. KKS § 20 ja 21 dogmaatiline analüüs.

KKS §§-de 20 ja 21 sisse viitab sellele, et isik, kes on allus seaduspärasele kohtu menetlusele, peab vabanema igasugustest edaspidistest tülitä- mistest samadel põpistel. Juriidistaval võimul olid kasutada kõik võimalused aja selgita- miseks ja kui need on puugivald kasustatud, ei ole tal mingit alust nõuda sama asja uues- ti ülesse tõstmist. Foinitski väljendusel¹⁾ saavu-

Nähtavasti ei või olla kahtlust selles, et säärane otsus oma ees on seaduse vastane ja kuritegevusega pimestatud ning seepärast ei või saada tunnusta- tud seadusjõustunus. Kui süütegu on kohtuniku tõttu toimunud, tähendab see seda, et seaduspärase kohust üldse pole olnud. Kui süütegu on loimela- tud kõrvalise isiku poolt tähendab see, et seadusi- kund olid nihilikult eksistusse viidud ja petatud. Kui ühel või teisel juhtumil kohtu otsus on tühi (Обреченная занесена в протокол Ученого senati).

1) Foinitski, к. II, lk 38.

tatarse süüdistamise võimaluse äralangemine
 eelmise kohtumõistmise fakti jõul, keegi
 nü õigeks mõister otsus omab oma jõu, kuigi
 paljastuvad uued asiolud süüdistamiseks, kui
 ka süüdimõister otsus ei või saada muudetud
 uute ja süüdsuurendavate asiolude tõusetu-
 rel. Nii Foinitski¹ kui ka Nekljudovi järele
 §§ 20 ja 21 on kohaldatavad järgmisel kolmel
 tingimusel: 1. isiku kohta peab olema tehtud
 seaduse jõusse astunud kohtu otsus; 2. selline
 otsus peab olema tehtud vastava kohtu poolt;
 3. selline kohtu otsus peab kuuluma selle sa-
 ma süüteo või asja kohta. - Autori arvates
 nendest p. 2. on üleliigne, sest et ta kattub
 esimesega, põhjendusel, et otsuse seaduse jõusse
 astumine eeldab niikuinii igal juhul pädevat
 kohtut. Vastavalt on süsteemitud ka edaspidist
 analüüsi.

A. Seaduse jõusse astunud kohtuotsus.
 Nii KRS § 20 kui ka § 21 räägivad seaduse jõus-
 tunud kohtu otsusest. Keegi ei ole vahet tehtud
 süüdimõistvate ega õigeks mõistvate otsuste suhtes.
 Otsuste alla nimetatud §§-ide mõttes ei saa me
 paigutada mingisuguseid muid kohtu lahendusi.
 Kuigi need võiksid sisuliselt olla kohtuotsuses
 tähenduse. Eeltoodud seisukohta, mis teravalt piirit-
 leb kohtuotsuste ja muude kohtu lahendite vahet,
 toetab nt. ka KRS § 667, mis nende muutmise
 menetluse erinevaks määrab. Lahendava tõlgenda-
 mise võimalus langeb siin juba kas või sellel põh-
 jisel ära, et see oleks süüdimõistetu õiguste kitsen-
 damine (67/525, 68/275, 71/1446). Seadus ei räägi siin
 aga igasugustest otsustest, vaid just seaduse jõustumise
 kohtuotsustest? Kohtuotsuse seaduse jõustumine sünnib

1) Vastandina sellele Nekljudov, lk. 63: § 20 ja 21 väljendused
 on mittetäpsad, kui nad räägivad seaduse jõustumise kohtuotsus-
 test. Selle asemel peaks rääkima lõplikult otsustest. - Vjat-
 eslar Novikovi arvates (vt. žif., lk. 114) ei oma aga Nekljudovi
 arvamus mingit tähtsust, sest vene Valitseva senati prakti-
 ka nõudis just seaduse jõustumise kohtuotsust (79/11).

vastavalt KRS § 668-671 (incl.) sätetele.

Erandina KRS § 668 üldreeglit ei või kohtupraktika poolele seadusjõudu omada need kohtuotsused, mis on tehtud kohtu poolt pädevuse rikkumisega (67/397, 73/587). Peale pädevuse rikkumiste võivad ette tulla kohtuotsustes veel teised formaalsed vead, mis ei võimalda kohtuotsust seadusjõuliseks lugeda. Tähtsaks vigadeks loeb Formitski need, mis füüsiliselt või juriidiliselt karistavad kohtuotsuse täitmist, näit. kui kohtuotsuses on määratud karistus, mis on seadusega kõrvale heidetud (67/608), või kui rahatrahvi mittemaksmise juhuks ei ole otsuses ette nähtud vastavat asekoristust (71/1803), või kui otsuses on viga süüdimõistetu nimes (71/1824, 72/880 jne.) Viimase näite ehtsust tõendab asjolu, et meie KRS-esse on nise võetud vastavalt sellele praktikas väljakujunenud seisukohale § 683, mis sellisel juhul vea parandamist ette näeb lisa kohtuotsusega.¹⁾

KRS §§-e 20 ja 21 ühine mõte ei jäta kahtlust, et seadusjõuliste kohtuotsuste all on siin mõeldud just need otsused, mis on tehtud vastava kohtu poolt, kuigi ainult KRS § 20-s see sõnaselge nõudena on piisaltatud. Vastavust tuleb siin mõista just asialluse mõttes. Sellepärast, kui mõni kohus tegi otsuse, ületades oma pädevuse, ei või see otsus kunagi seadusjõusse astuda ja kuulub kol ilma poolte kaebuse ta tühistamisele (80/7, 80/24, 73/787, 75/394, Sen. UDK. 81/64, 06/7) ja ilma apellatsioon- ja kassatsiooninorrast hoolimata (66/94, 67/608 j. t.). Samuti ei või ka kohus sellepärast kedagi karistusest vabastada, "non bis in idem" reegli põhjal, kui näit. tsiviilkohtus kahjukannatajale on ära öeldud süüdistatava vastu hagi (74/83), või et keegi on karistuse kandnud juba mitte pädeva administratiiv-, distsiplinaar- või kohtu-voimu poolt tehtud otsuse põhjal.

¹⁾ Väljaspool käesolevat teemat ei oleks mitte huvitusest märksa, et meie seadusandja on siin asjast lootnud üle saada ainult lisaotsusega, tõenäoliselt ainult nime muutes ja sidu saamiseks jättes, kuna aga formaalsest küljest oleks redaktiooniliselt kindlasti vältimatu "lisa-ärajätmine ja "uue kohtuotsusega" asendamine. Tähele on ka, et KRS § 669 kohaselt otsus selles osas, mis ei puutu nimesse, KRS § 669 kohaselt formaalselt seadusjõusse astuks.

Lahtisena on jäänud aga küsimus kohtuallumuse
 ehk kohaallumuse suhtes. Meie kommentaarid selles
 mingit selget seisukohta pole väljendanud. Neeljudor¹⁾
 pädeva kohtu määrlemisel leiab, et koha- ehk kohtu-
 allumuse rikkumine, mis ei kahjusta avalike huvi,
 ei tohiks kohtuotsused nende seaduslikust jõust il-
 ma jätta vaieldustes KRS §§ 20 ja 21 alusel. Sama sei-
 sukoht oli omistatud ka teiste vene teoreetikute poolt²⁾
 ja ei tohiks vastu võtta meie seadusandja mõttele,
 vähemalt pole kusagil meie KRS kommentaarides
 leida kohaallumuse rikkumist esinevas otsuse lühisuse
 põhjusena, kui selle vastu pole enne otsust vaieldud.
 Nii langeb siin raskesti just avalike huvi rii-
 kumisele, misuguseid ka Neeljudor oma seisukohas rõ-
 hitas. Avalike huvi tähtsust kohtuotsustes on
 ka meie Riigikohus oma praktikas rõhutanud. Seletuses
 1925. a. toimikus nr. 9 Riigikohtu üldkoogu muuseas
 lausub: „Kui kohus otsuse tegemisel on üle astunud
 temale seadusega antud võimkonna ehk võimupiiri-
 dest või muul viisil rikkunud avalike huvi
 kaitsmises kindlaks määratud korda, siis ei esine
 määrus mitte seaduses ettenähtud korras tehtud kohtu-
 otsusena, vaid seadusliku korra vastase määrusena
 ja seda ei või lugeda kohtuotsuse jõuliseks“. - Too-
 dud kaalutlusil tuleks KRS §§ 20 ja 21 rasendamise-
 sel ka meil lähtuda Neeljudori poolt püstitatud
 seisukohast.

B. Süütes asja faktiline identsus.

KRS §§ 20 ja 21 räägivad ühe või sama isiku vastu
 toimitada teistkordset kriminaaljälitamist sama
 süütes pärast, milles tema suhtes tehtud pädeva koh-
 tu otsus on seadusjõustunud. Süütegu sisaldab esimese ala-
 ti tehtud tegevust või mitteteotsemist. Tegevuses esinevad
 isikud, esemed, aeg, koht ja teo fakt ise. Kui rää-
 gime samast teost, peavad samad olema ka selle teo
 koosseisu faktilised elemendid. Kohtunik jälitades
 süütegu paneb tähele sõrki teo üksikasju. Teo
 juriidiline kvalifikatsioon toimubki teo üksikas-
 se põhjal.

1) Neeljudor, lk. 59

2) Zif, I lk. 115.

jätmine ja meelega karusdamise eesmärgiga põlema
 süütamine vaks isesugust süüteolise loomuga tege-
 vust. Ekslik on lugeda süüteo faktiks põlemist.
 Launa põlemise fakt on mõlemas asjas küll ühine,
 kuid see ei ole veel süüteoline tegevus ise, vaid selle
 tagajärg. Sellepärast ei taarista kohtuotsus, mis on
 tehtud kellegi kohta süüdistuses viideva sauna
 ahvi järelvalveta jätmine asjas, sama isiku vastu
 uuesti avastunud asjalude tõttu alata kriminaal-
 jälitamist süüdistuses sauna meelega põletami-
 ses (928/77).

Edasi on Riiginõukus seletanud: "Teatud sündmu-
 ses või juhtumises, mis võetud kohtuliku arutamise
 aineks, võib sageli risalduda mitu süütegu, seepä-
 rasti ei või samastada süüteo ja kohtulikul aru-
 tusel oleva sündmuse mõisteid (931/96). Ka see
 seletus ühtub seltoodud seisukohtadega. - Kuidas
 aga seda seletust konkreetselt rakendati see näib
 kirjutatud põhimõttele vastukäiv olevat. Sama
 üldisem teadmiseks avaldatud seletus toob näite:
 kui esimesel korral süüdistati isikut KRS §495
 p. 2 põhjal, tähendab riigi või omavalitsuse te-
 rija haavamises, mis jälitatar avalik süüdistus
 korras ja kui nõukus seda süüdistust arutades
 ei arutanud sündmust kogu ulatuses, vaid ai-
 met KRS §495 p. 2 ette nähtud süüteo piires
 ja mõistis kohtualuse õigeks motiivil, et süüteost
 kannatanu ei olnud tol korral ametikooste täit-
 misel, siis ei taarista see õigeks mõister otsus süü-
 teost kannatanut sama asja erasüüdistuskor-
 ras KRS §494 põhjal uuesti algatada ja kohtul-
 ei ole õigust seda KRS §20 alusel lõpetada, ku-
 na see süütegu on teine kui süüdistus KRS §495
 p. 2 järgi, seda enam, et see esimesel korral
 arutatud ei olnud ja selle peale tuleb vaadata
 kui süüteole, mis esmakordselt kohtu arutada
 (931/96). - Mis alusel võis Riiginõukus leida, et oli tegu
 süüteoga, mis esmakordselt arutamisel? Ai met see-
 pärast, et ennem oli tegu linnaõuniruga, hige-
 aga erasirikuga. Siin kehtib üles selline kuriooslik
 seisukoht, et enne pandi kaebalusele ette raskem

siüdistus ja hiljem kui selles õigeks mõisteti, leiti et kaaluline on süüri kergemas süütes süüdi. Kui leiti, et asja faktiline koosseis pole sama, siis tundub see olevat Riigikohtu enese 1928. a. nr. 77 otsuse tõlgendamine. Kas linnaõunike X või hr X on süütest kannatanu, see on juriidilise kvalifikatsiooni küsimus, sõuliselt on kannatanu inka identne isik X ja muud süütes elemendid on väljendamatult samad. - Vene senati ja Riigikohtu elumiste seisukohtade järel, millele süütoodud seisukoht on rajatud, ei võida aga kunagi uut müüdistust eritada samade tegude pärast olgugi teises juriidilises kvalifikatsioonis. Nii on Riigikohtus aua 1931. a. otsuses näilikut kaldunud seisukohale, mis sugust Vene senat 1908. a. erandlikult on koostanud. Lisaks võiks veel teha Vene senati avaldatud seisukohta, mille järel ei või algatada uuesti kriminaaljälitamist tegude eest, mis olid kohtule asja otustamisel teada, olgugi et süütegu on otsuses ekslikult kvalifitseeritud (71/473, 82/21). Erandlikul korral võib selline ekslik süütes kvalifikatsioon kohtuotsuses, näit. kui selle tagajärjeks on asiallause rikkumine, armult põhjustada otsuse tühistamist õige allause jaluleseadmisel (75/342). Lõpuks võiks ütelda, et eritatus Riigikohtule vastuväiva lähenduse kaitsmine on juhtitud eeskätt soovist kaitsa õigeks mõistate otsuste vankumatust.

II ptk. Kriminaalasiade muendamise.

Tosa. Asja muendamise staatika.

§ 6. Kriminaalasiade muendamise mõiste.

Kohtu otsused astuvad seaduse jõusse ja kuuluvad sooritamisele. Nende otsuste vankumatust oleme käsitleanud eespool. Normaalsetes tingimustes ei või need otsused enam muutada ega uuesti kohtulikule arutamisele tulla. Kohus materiaalse tõe avastamisel ei suuda

aga alati tabada absoluutsed tõde. Asjas võivad pärast otsuse tegemist ilmnedo niisugused uued asiolud, millised kohtule aja arutamisel olid teadmata ja milliste asiolude põhjal olens otsus pidanud hoopis teistsugune olema.

Otsuse ekslikkus võib olla sedavõrd suur ja silmnähtav, et tema seoritamine ja piiriline muutens pooltele lausa ülekohtuseks. Imskõik misugusel momendil need uued asiolud ilmnevad, ka juhul kui süüalune kõik otsusest järeldunud pahed on kannatanud, ei ole ometi riigi, õiguse- moistmise ega ka isiku endo seisukohalt mitte ükskõik, et selline kohtuotsus piisvina jääns. Nii lubabki riik sellistel korradel vastava krimi- naalase uendamist ehk menetluse teistmist (révision, Wiederaufnahme des Verfahrens, bozob- kobrenne yzrobovux der).

Prok. Rāgo moistas menetluse teistmise all jõustunud kohtuotsusega lahendatud kriminaalas- ja täies ulatuses arutada lubamist. Et selline menetlus kõigutab juba seadusjõustunud kohtuotsu- ded ja seetõttu inkaagi vandid on, lubatakse teda ainult teatud kitsendustega ja ainult siis, kui kõik teised teed eksliku otsuse vääramisenenam kasutatavad pole. Kibendused on põhjendatud selle- ga, et lahtisel käel aja uendamise võimaluste lubamisel seisaksime protsesside lõpmata veni- vuse, kohtuotsuste ja õigusemoistmise autori teodi kaotanuse ja rogu kriminaalprotsessi teiste lēbireglite seppovis karmise hādoobu es.

Omaks võttes prok. Rāgo definitiivsele leianu seola analiisides aja uendamise tuuma:

1. antud asjas on olemas seadusjõustunud kohtu- otsus, s. t. et kõik normaalse edarikaebuse võima- lused on möödunud; 2. aja lubatakse aruta- da, s. t. selles asjas peavad huvitatud isikud esitama vastavad arutamise faktised ja jō- reldusena peavad eksisteerima ka vastavad asutised, sellele kuulub aja uendamise luba- mine. 3. uuesti arutusele tulevad asjad arutata- se täies ulatuses, s. o. samas menetluse ulatuses nagu seola omas asi selmisel arutamisel.

Allesõrgnevalt näeme, et kitsendused mis asja uuendamise kui enesekorraldise menetluse juures iseloomulikuks on, puudutavad eeskätt väikseid, kes on õigustatud uuendamist taotlema ja ajendeid, millest uuendamist lubatakse, osalt aga ka asutusi, kes on õigustatud uuendamist lubama ja asja milles uuendamine on võimalik.

§ 7. Ajaloolisi märkmeid asja uuendamise protsessi kohta.

Mitte huvituseta pole asja uuendamise institutsiooni arengus vaadelda selle iseloomulike jooni prantsuse protsessis, sealegi kus prantsuse kr. protsessi reformid eskujuksid ja sellele ka väga tuntavad mõju ka meie praegusele kks-ile omal.

Prantsuse kriminaal protsessi oma esialgsest tekstis suhtus asja uuendamisele väga tagasihoidlikult¹⁾. Ta määras uuendamise algatamise võime ainult kohtuministrile. Juba 1867. a. lubati uuendamist taotlema aga ka kõigile prokuratuuri esindajatele, süüdimõistetele ja viimase surma korral ka tema abikaasale, sugulastele ja esindajatele. Uuendamise taotluse läbi vaatamine kuulus riigi kõrgeemale kohtule. 1. märtsi 1899. a. seadus lõi lühemaks ajaks muudatuse, määrates uuendamise taotluse läbi vaatamise kõigile kohtule, kuid kohtu koostise kohta ka kohtu koostise, kuid 5. märtsi 1905. a. seadus pöördus tagasi vana süsteemile. Prantsuse protsessis vähendatakse asja üldse uuendada ei lubata, vaid aimes raskemad süütegusid. Samuti lubatakse uuendamist ainult süüdimõistvate otsuste puhul²⁾

Asja uuendamise ajendite kataloog on

1) Foinitski, II, lk 531 jj.

2) Code d'instr. criminelle art 443 jj.

prantsuse protsessis väga püüatud. Selles kataloogis esinevad mittest asioludest järgmised päris erandlikud juhud:

1. kui isiku surmanimes keegi mõisteti süüdi ja pärast leitakse vastav isik elusana;
2. kui ühe süüteo eest on süüdi mõistetud 2 isikut, kusjuures aga sellises teos ühe isiku süüdioluk teeb võimatuks teise isiku samas ajas süüdi olemise;
3. kui kohtu korras on kindlaks tehtud dokumentide vältumise või tunnustajate valetunnistused, mis põhjustasid süüdi mõistva otsuse (art. 445 Code d'instr. crim.). Toodud kataloogis p. 1. näitab, et kuritegevust kui üksikut üldse pole olnud, p. 2. järele süüdistus selgub süüdi mõistvate otsuste kollisioonist. P. 3. järele on loetletud tõendused, millest valers osutamine on uueandamise põhjuseks. "Kahjuks ei ole prantsuse kr. protsessis aga ette nähtud juhtu, kui peaksid validers osutama mõned teised tõendid, mis võivad sama tähtsad olla ja peavad ka arja uueandamist põhjustama. Nii näeme, et prantsuse süstemis õigeks mõistvad otsused on päris vanakumalised ja süüdi mõistvate otsuste muutmine on samuti väga raskendatud.

8. juuni 1895. a. seadus lisas kolmle elmisle punktile juude veel neljanda: "kooskõlas selle seadusega uueandamine lubatakse kõigil neil elmis tulnud asioludel, mis tõendavad süüdi mõistetud süüdistust." See punkt väljendab eneses üldises redaktsioonis p. 1. ja 2. endisest art. 445-st. ja teeb p. p. 1 ja 2 ülearuks. Selle p. 4. põhjal uueandamise süüdis aja erilise menetluse korra järele, kus uueandamise initsiatiiv ja erakorralised õigused olid jäätud kohtuministrile ja tema juures olevale erilisele nõukogule. Lõotused sellele uueandusele aja pettid ja nii pöörduti 4. märtsil 1909. a. tagasi korrale, mis kehtis enne 1895. aastat.

§ 8. Isikud asja uuendamisel.

Asja uuendamise taotliste eritamise õigus KKS § 657 kohaselt kuulub: 1. prokuratuuri esindajatele; 2. süüdimõistetute enesele; 3. süüdimõistetute abikaasale, sugulastele ja hõimlastele. Peale loetletud isikute võivad ka nende volinikud vastavaid taotlusi esitada (KKS §§ 72, 665), väliarvatakse aga muidugi prokuratuuri esindajad, kes endast kedagi volitada ei saa. VKKS-is puudus nimetatud isikutest abikaasa, arvatakse jhuslikult, meie KKS-esse on aga ta prantsuse nr. protsessi eskupul sisse võetud. Koik loetlemata era- ja ametisikud ja asutised, kes muidugi huvitatud mõne kriminaalasia uuendamisest, võivad selle algatamiseks pöörduda vastava taadisega prokuratuuri esindaja poole, sest KKS ei piira süükohtal suguluse ega hõimluse astet. Nii on seadusandja tahtnud võimaldada nähtavasti isegi nn. "suguvõsade" jalgade seadmist.²⁾

Peale KKS § 667 toodud isikute seaduse ei anna asja uuendamise taotlemise õigust sellelegi; nii on see loend purgivi. Seadus väirib erasüüdistajast, kõrval- süüdistajast ja tsiviilnõudjast. Muidugi jääb aga ka nendele elmainitud võimalus prokuröri kaudu. KKS § 24 järelle on süütuult süüdimõistetute au ja õiguste endistamine lubatud igal ajal, vaatamata aegumisele või süüdimõistetute surmale. Vene kommentaatoritel ei olnud täit selgust, kas kuulub asja uuendamise taotlemise õigus süüdimõistetute sugulastele ja hõimlastele³⁾ ka süüdimõistetute eluajal või alles peale viimase surma.⁴⁾ Täpne kohta ei leida, toob aga Neeljudov'i arvamus.

1) Matto, lk 296

2) prok. Rāgo

3) VKKS § 934 ei maini abikaasat

4) Nähtavasti laskesid nad end segada prantsuse nr. kp. koodeksist, kus tõesti abikaasale, sugulastele ja hõimlastele selline õigus kuulus alles peale süüdimõistetute surma.

kes kaldub pooldama sellise õiguse olemasolu alles peale süüaluse surma¹⁾. Oneti Foinitski prokuratuuri esindaja vastava õiguse analüüsimisel leiab, et prokuratuuri esindajale kuulub selline õigus, ka peale kohtualuse surma²⁾ - s. o. nii eluajal kui surma kohtualuse surma³⁾ Kuna KRK § 657 ei tee oma loetelus nime- tatud isikute õiguste vahel mingit vahet, siis ei olnuks ka Foinitskil põhjust kahelda, et selline õigus kuulub ka sugulastele j. t. Kui KRK § 24 sonäkelgelt lausub, et süüdimõistetu au ja endis- tamine on lubatud vaatamata süüdimõistetu sur- male, siis ei saa surm järelkuul omada siinko- hal mingit tähtsust vastavate õiguste järele seadmisel. Vastupidise seisukoha kaitsmisel oleks meil aga tegemist süüdimõistetu õiguste kitsendam- va tõlgitsemisega.

KRK § 657-s pole määratud, kes nendest isiku- test on õigustatud asja uuendamist taotlema süü- dimõistetu kasuks ja kes süüaluse kahjuks. Kriminaal protsessi üldpõhimõtetele vastavalt kuulub prokuratuuri esindajatele järelevalve õigus kõnide asjade kohta nii süüaluse kasuks kui kahjuks (KRK §§ 583, 626) ja nii süüdi kui õigeks- mõistvate otsuste puhul. Sama kehtib loogiliselt ka kr. asjade uuendamisel. Ülejäänud isikute le tuleb omistada vastav õigus aga ainult süüdi- mõistva otsuse korral ja ainult süüaluse kasuks, missugune seisukoht tundub nii endastmõisteta- vana, et seda pikemalt ei püütagi põhjenda- da.³⁾

1) Foinitski, r. II, lk 534.

2) Foinitski, r. II, lk 533 II.

3) ibid. Matto, lk. 296.

II osa. Asja uendamise dünaamika.

§ 9. Üldised alused kriminaalasjade uendamises.

A. Vene süsteem.

Vene VKS, kuigi koostatud prantsuse koodeksi moju all, omas asja uendamise põhjuste loetelus süüsi palju erinevusi selmisest. Kui prantsuse koodeks lubas asja uendamist ainult raskemate süütegude korral, siis VKS ei teinud vahet asja uendamisel süütegude suuruses. Samuti lubas VKS asja uendada ka kohtualuse rahjaks. Viimane seisukoht on ka õigem, sest kui tunnustada üldse kohtuotsuste ekslikkust ja selle põhjendust prantsuse koodeksi seisukoht, mis ei luba väigutada ekslikke õigeks mõistvaid otsuseid. 1) Seepärast ka vene süsteemis ühtlustati uendamine nii süüdi kui õigeks mõistvate otsuste korral. Kuritahtlikult õigeks mõistvate otsuste paratamatu vankumatus võiks ju saada paljudele juhtudel isegi kuritegevuse ergutajaks. - Seda ei saa aga ütelda ekslikult õigeks mõistvate otsuste korral. Neudele juhtumitele ulatub ju kohtuotsuste vankumatusse põhimõte ja seepärast vene süsteemis, vastandina kuritahtlikult õigeks mõistvate otsuste uendamisele, ekslikkude õigeks mõistvate otsuste uendamine pole võimalik.

B. Tingimused.

Krim. asjade uendamise üldise formaalse tingimusena on nõutav seadusjõusse astunud kohtuotsuse olemasolu üldise sisulise tingimusena peab esinema kindlaks tehtud uus arvolu.

a. formaalsed tingimused.

Kriminaalasja uendamise üldiselt formaalses tingimuses on seadusjõusse astunud kohtuotsuse olemasolu (KKS § 658 p. 1, 69/363, 71/876, 90/8). Selle järel ei või asja uendamist taotleda enne kui selline otsus juba eksisteerib (68/871, 68/920, 79/181) Otsuste seadusjõusse astumine ise võib samuti peale KKS-is ettenähtud üldiste sätete veel sõltuda mõnest üldtingimusest. Nii astuvad otsused alaealiste

1) Foinitski, k. II, lk. 537.

kohta seadusjõusse ainult siis, kui nad on kuuluta-
tud isikule, kellel õigus on nende eest kaebusi anda (KK§
§§ 585, 833); seepärast enne kui otsus alaealiste kohta
on kuulutatud vanematele, eestkostjatele, abikaasadele
või nende eest hooldavatele isikutele, ei või aset lei-
da kaotis asja muendamiseks (67/339). Samuti ei
või asi saada muendatud põhjusel, et süüdimõistetud
enne otsuse tegemist oli vaimuhaige, sest et selline
otsus ei astu seadusjõusse (KK§§ 585, 833) ja selle pea-
le võidakse kaevata teoks saamiseks (70/233).
Samuti ei saa muendamist taotleda asjade puhul,
kus kohta seadusjõusse astunud otsuse puhul ilmneb,
et otsus on tehtud aspis, mis ei allu sellele kohtule
sellises asjas kohtunik ei ole õigustatud asja muenda-
mise ettekannet edasi saatma, vaid on kohustatud
asjast teatama prokuröridele, kellele kuulub valvema-
ras sammude astumise otsuste tühistamiseks kõrge-
ma kohtu poolt (67/397, ¹⁾72/65, 72/1335, 73/587, ¹⁾76/326)
Seega ei ole ka kohtu poolt temale mitte alluva asja
labivaatamine asja muendamise aluseks (69/353)
Samal põhimõttel ei saa ka asja muendada, kuigi
kohtu resolutsiooni ja otsuse kuulutamise vahel
oleid prokuröri poolt kohtule antud täpsed andmed,
millest nähtus, et otsustatavas süüteo on süüdi tei-
ne isik, enne kui kohus otsuse on motiveerinud vas-
taavas vormis ja sellest süüdimõistetule on kuulutanud
vastavas korras (90/8).

Otsused ise astuvad seadusjõusse kindlatel tingim-
ustel (KK§ §§ 668, 878) varem või hiljem, peamiselt
olenevalt seaduses pooltele lubatud edasikaebamise
võimalustest ja nende kasutamisest. Päraltuvalt
sellest ei saa ka asja muendamist enne taotleda,
kui kõik edasikaebuse võimaluste kasutamise
tähtajad on möödunud. Muidugi ei või aga asja
muendamise oella edasikaebamise võimaldajaks,
kui pooled, kasutades oma õigust, on lasknud
edasikaebuse tähtajad mööduda (66/48).

Edasi ei lubata kohtupraktikas asja muendamise
põhjuseks esitada neid rikkumisi ja vigu, mil-
le parandamist ole võimalik taotleada apellat-
siooni- või kassatsioonikaebuse korras enne otsuse
seadusjõusse astumist (67/223, 67/339, 77/612),
ega ka kassatsiooni ajendeid, näit. kohtupidami-

¹⁾ Osutus paratamatult ka üksikuid juhtumeid paoskon-
nakohtu praktikast käesolevasse §-i rötta, sest asja

se korra rikumist (66/55, 69/353, 72/177 j.t.),
 või seaduse otsese mõtte rikumist, või seaduse
 ekslikku tõlgitsemist siin või karistuse määrami-
 sel, s. o. ekslikku materaalseaduse kohaldamist
 (67/303, 67/305, 68/634, 69/121, 72/177, 76/330 j.t.).
 Samuti ei või palvet otsuse karsatsioonis ühenda-
 da asja uuendamise palvega (71/516). Toodud
 loike võime koeu võtta põhimõttena, et krim.
 asja uuendamine kui erakorraline abinõu võib
 tarvitusele tulla ainult juhtudel kui ühelgi
 teisel viisil ei saa enam isiku au ja õigusi
 päästada (69/529, 67/223).

Peale ültoodu esineb seadusjõustunud kohtuotsus
 aga veel krim. asja uuendamisel sisulise eeldusena
 ja seda KRS § 659 mõttes. Nimelt kui keegi taot-
 leb asja uuendamist alusel, et tehtud otsus on min-
 gisuguse teise isiku poolt sooritatud kuriteo läbi-
 umberlünkatar, siis on selle kuriteo olemasolu
 tõendusena vajalik sellekohane seadusjõustunud
 kohtuotsus. Tõendused ja asjolu sisuliste tingimus-
 tena leiavad käsitlemist alljärgnevalt.

b. sisulised tingimused.

Kriminaal-asja uuendamise tähtsaima sisulise
 tingimuseks esineb kindlaks tehtud uus asiolu.
 Kohtu praktikas on nõutav vda eeldusi uute
 asiolude kasustamiseks. Kõigepealt uued asjolu
 onavad soovitatavad spetsiifilise asja uuendamisel ainult
 siis, kui nad on kindlalt tõendatud ja selgitavad
 kohtuotsuse rihilikku eksimust või eksimust sisu-
 liselt, või selgitavad et nende teadaolekul kohtule
 oleks tehtud hoopis teine otsus. Seadus (KRS
 § 658 p. 2) on selgelt väljendunud, et uued asjolu
 peavad kohtuotsuse tigenusil teadmata olema
 kohtule. Kas aga võib pöörata asiolu uueks,
 kui ta olles teadmata kohtule oli riiski teada
 poolele, kes varjas teda kohtu ees, võibolla sel-
 lers, et seda hoopis kasustada otsuse jõe kõi-
 gutamiseks?

Uuendamise tingimusi ja ajendeid iseseisvalt jaos-
 konnakohtu menetluses käsitleda ei oleud võima-
 lik meil KRS süsteemi tõttu kus need nii
 jaoskonnakohtu kui ringkonnakohtu menetluses
 ühised on.

Vene senati praktika suhtus sellesse küsimusesse
õige rigoroosselt, leides et oluline tingimus krimi-
asja uuendamiseks seisab selles, et asjoluud, millele
võtab taotlus, peidid olema ilmnenuid peale otsuse
legemist, s. l. et nad ei oleud teada ei kohtule ega
ka kohtualusele põhjustel, mis neist ei sõltunud
(69/408, 69/725, 71/876, V. sen. üldk. 68/200 j. t.)¹⁾ Vastu-
pidiselt vene senati praktikale ja teiste kommentaato-
rite²⁾ seisukohtadele ei pooldanud seda vaadet täiel
määral Foinitski³⁾, kes leiab, et see küsimus on
lahtine, kuna seadus nõuab ekslikku kohtuotsuse
tõenduste avastamist sõltumata sellest, kas nad olid
teada süüdimõistetule või mitte. - Munarjov'i esit-
tumisel lootanud komisjonis 1900. a. väljatöötatud
krim. kohtupidamise seaduse kava vastas Foinitski
seisukohale ja selle motiivides räägitakse, et "võivad
ette tulla juhud, kui süüdimõistetud esimesel arja
arutamisel mõnesugusel põhjusil ei taha ette tulla
tõendusi, mis piiritlevad tema alibi või ilmestavad
süüteo tõelise kordasaatja jms. Päärastel juhtumi-
tel arja uuendamist kuulata armelt sellel alusel,

1) Vene senati praktika rigoroossus läheb vägi nii-
kaugele, et ta ei lubanud asjoluud, mis said teatavaks
kaebalusele pärast kohtu poolt tema kohta tehtud
otsust, kuid enne otsuse seaduse jõusse astumist, võtta
arja uuendamise aluseks, sest et süüdistata oma
võimaluse näidata neid asjoluudid apellatsioonikar-
tuses ja paluda ringkonna kohtult oma õigeks mõis-
tumisest (70/405, vt. Murprokur § 180 all, tees nr. 9). Selline
seaduse seletamine senati poolt on küll kindlasti eks-
lik. - Ühel teisil juhul aga senat seletab: "ehk küll
kohtu resolutsiooni ja otsuse kuulutamise vahel oli
prokuröri poolt kohtule antud tõelised andmed, et mõis-
tetavas kuriteos on süüdi teine isik, kohus peab otsuse
kirjutama lõplikus vormis ja selle kuulutama koh-
tualusele vastavas korras, enne kui võidakse lutada
arja uuendamist (90/8). Nagu sellest nähtub, on võr-
reldes elmise seletusega, prokuröri algatusel hoopis
teine mõju kui varemikul ja süin prokuröri ei saota
võimalust arja uuendamiseks. Muidu on aga väi-
mane neist seletustest kooskõlas meie KKS-e seim-
kohtadega.

2) näit. Rozin, lk. 544

3) Foinitski, II, lk. 535

et kohtualune võis tähendatud tõendusit esitada juba kohtus, on vaevalt õiglane. Murarjoo'i uelnoõ oli ka meie KRS-e värvatöötamise aluseks, sest ta oli kooskõlas 1903. a. KRS-iga, mis omakorda oli meie krim. materiaalseadustiku aluseks. Nii ei ole kahtlust, et meie KRS § 658 p. 2 tähendatud uute asiolude all tuleb mõelda need asiolud, mis olid kohutule teadmata, vaatamata sellele, kas kohtualune need teadis või mitte.

Mitte aga iga uus asiolu ei võimalda asja uendamist, vaid selles küsimuses on kohtupraktika püstitanud asiolude eneste kohta kindlad nõudmised. Kõigepealt on nõutav, et uuesti avastunud asiolu omariid tõenduste jõe, s. t. et nad ei seisaks mitte elarvamustes, näit. et teatud isik kannitab mingisugust asiolu, vaid kindlasti tõestatud faktides (67/364, 68/333, 72/671, 72/851, 72/994). Nii et jõustunud kohtuotsusele võib vastu seada ainult sellise teise samaväärse otsuse, mis vastupidise kindlaks teeb. Näit. nii seadus kui ka praktika tunnustavad antud valetunnistuse asja uendamise põhjuseks ainult sel juhul, kui vastav otsus on seadusjõustunud (KRS § 22, VSen ÜldR. 69/408, 69/436, 69/775, 70/989 j. t.). Tunnistuste all, mille ebaõiglus moodustab ineesert asja uendamise aluse, on antud vande all või ilma vandeta, vaid samuti ka oskuste oovamusi. Oskuste hulka tuleb lugeda ka tõlke¹⁾. Tõlke kehtib ka võltsitud dokumentide (69/408, 69/436, 69/775, 70/141, 70/951, 70/989, 72/364, 72/816, 72/972, 75/669) ja kohtunikkude de omakasu või muude isiklike huvide suhtes. Tõlke ei nõuta, et võltsitud dokumentide, valetunnistuse, kohtunikkude omakasu j. t. seaduses loetletud asiolude kohta peab olema ilmtingimata alati seadusjõustunud kohtuotsus (KRS § 659). Nii aitab näit. dokumenti võltsituse tunnustamiseks, kui kusagil ametlikult on korvale heidetud selle dokumenti tõendusvõimeline tähtsus, kas või näiteks tsivilkohtupidamise korras jätamise alusel²⁾.

1) Foinitski, x. II, lk 537.

2) Op. cit. lk 536.

Mõnikord võib aga kohtuotsuse saamine osutuda isegi võimatuks, näit. kui saabuivad põhjused, mis kustu-
 tavad kriminaaljälitamise või kuulub krim. jä-
 litamine lõpetamisele enne kohtulikku lõppmenet-
 lust, siis kohtu tõendised algatatud loimetusest
 võivad asendada kohtu otsuse, näit. kui nad osutu-
 vad küllaldaselt fastleja väidete toeks. Prakti-
 kas võib isegi kohtuistungu protokoll sellise tä-
 henduse omada. Kui aga peaks päris võimatuks
 osutama teatud asjoluole kindeldamiseks krim.
 jälitamist alustada, näit. arvas püüduvad süü-
 teo tunnused, kuid see asi põhjustas siiski otsu-
 se, mille vastu väidatakse ja oleks vajalik mit-
 teõige otsuse ümberlükkamiseks, siis KRSE §
 660 ja 873 määravad erilise võimaluse spetsiell
 asja jälitamise huvides kohtuorganite kaudu.
 Sellise jälitamise tulemused kuuluvad lõplikult
 Riiginõukogu hindamisele (KRSE § 661, 874, 875).

Asja uuendamise põhjusena peale eeltoodud
 tõenduste võltsuse on aga veel nõuetav, et need
 tõendid otsuse langetamisel tunnistati olemas-
 olevateks ja et nende alusel toimus ekslik kohtu
 otsustamine (67/178), või nagu Foinitski ütleb:
 uus asiolu peab olema sausaaltes seoses tõenda-
 tavaga ja omama olulise tähenduse tõendatava
 kohta. 1) Nii näitaks ei sünnita asja uuendami-
 se põhjust selliste asjoluole ilmnenine, millised
 näitavad armet muudatusi seadusjõusse astumi-
 se tingimustes, mis mõjutavad selle otsuse täit-
 mist, mis aga ei näita, et mitte süüdlane oleks
 süüdi mõistetud, mis sugused asjoluole kuuluvad
 küll kohtu läbivaatamisele, kuid armet otsuse
 täitmise korras (68/680, KRSE § 681).

Muidugi ei tähenda uuendamiseks seaduses
 nimetatud uute asjoluole leidumine veel seda,
 et faktis tema esitaja poolt soovitavas muu-
 peaks lahendatama. Sellepärast alluvadki need
 asjoluole peale selle ikkagi ka kohtulikule hii-
 damisele. Praktika kohaselt peavad ilmselud
 asjoluole olema sellised, millised kas koguni
 remaldavad arvamise isiku süüdvõusest, kes
 on langenud kriminaaljälitamiselt kohtu vea

1) Foinitski, к II, lk 228 ff., 536.

läbi, või vähemalt sisaldavad eneses misuguseid andmeid, milliste põhjal võib ette aimata, et asja uuel arutamisel süüdimõistetu õigeks mõistetakse (70/161).

§10. KKs § 658 dogmaatiline analüüs.

KKs § 658 sisaldab eneses purgiva asja uendamise põhjuste loetelu. Asja uendamine võib sündida kas süüdimõistetu kasuks või süüaluse kahjuks.

A Asja uendamise põhjused süüdimõistetu kasuks.

KKs § 23 määrab: "vastavas korras asja uendamise seaduslikkus põhjuseks on süüdimõistetu süütu avalikustulek või selgumine, et süüdimõistetu on kohtu eksimuse tõttu karistatud rassemini, kui seaduses säärane teo eest ette nähtud." See üldregel haarab enesesse kõik juhud KKs § 658 neljast punktist. Nii on ka kõigi KKs § 658 nelja punkti põhjal võimalik taotleda asja uendamist süüdimõistetu kasuks.

a. KKs § 658 p. 1.

KKs § 658 p. 1 kõlab: "mitme seadusjõusse astunud kohtuotsusega mitme isiku süüdimõistmine ühes ning samas ja sellejuures misuguses süüteos, mille korda saatmine ühe süüdimõistetu poolt kõrvaldab selle korda saatmise võimaluse teise poolt." - Senati praktika järele peab p. 1 kohaldamisel kirjeldatud varuoskus tegelikult eksisteerima, s. l. et 2 isikut olid süüdimõistetud süüteos, mille korda võis saata ainult üks isik (70/1208, 70/405, 72/895). Kui keegi esineb avaldusega, et süütegu pole mitte süüdimõistetu poolt toimitud, vaid tema poolt, ei saa see süüdimõistetud isik enne asja uendamist nõuda, kui on tehtud avaldusega esinenud isiku suhtes vastav kohtuotsus (71/1775, 70/341). - Võib tulla jhus, kus asjas, milles on juba süüdimõistetud üks isik, süüdistatakse teist isikut, kuid selle teise isiku vastu jätamine kuulub lõpetamisele KKs §§ 318 ja 320 järele, siis ei saa esimene süüdimõistetud isik muida asja uendamist alustada,

Kui süüteo fakt pole kohtulikus korras välja selgitatud. Sellise täiendava seluurimise võib vajaduse korral määrata ka Riigikohtus KKS § 660 põhjal (99/42).

KKS § 658 p.1, mis meenutab ilmselt prantsuse koodeksi teksti, on oma koosseisult nii võrd lihtne, et vene tähtsamad kommentaatorid nagu Foi-ritski ja Rozin tema iseseisvat analüüsimist vajalikuks ei peagi ¹⁾, vaid teda koos KKS § 658 p.2-ga käsitlevad. Tõepoolest kattubki p.1. § 658 p.2 avalausega „nute asiolude avastamine, mis tõendavad kohtualuse süütust“.

b. KKS § 658 p.2.

Käesolev punkt haarab endas 4 juhtumit:
 aa. Kellegi süüdimõistmine inimese surmamõistes, kes hiljem leitakse elavana. ^{vi: mõnes muus}
 bb. Kellegi süüdimõistmine (mõnes) süüteo, mis ei ole toimunud. P. bb. on iseenesest väga lihtne. Selle illustreerimises on küllaldane järgmine juhtum: perenaine süüdistab teenijat sõrmuse varguses ja teenija mõistetakse süüdi. Perenaine leiab aga pärast sõrmuse ise üles. Kooskõlas p. bb-ga toome praktikast mõned juhud.

Asja uuendamine võib toimuda siis, kui vastaval järeleandmisel KKS §§ 312 ja 370 korras (92/24) on selgitatud, et süüdimõistetu kannatas süüteo toimepanemise ajal võimuhariguse all (69/464, 70/1006, 90/24), s. t. pani süüteo toime oma naisuiguste vaimseteomaduste juures, et ei võinud aru saada oma seadusevastasest teost (69/1840). Samuti võib asja uuendamise põhjuseks olla määruse või korralduse muutmise, milline on tunnustatud vastava võimu poolt seaduse vastaselt, mille mittetäitmisest aga järgnes isiku kohta seaduse jõusse astunud kohtuotsus (68/538). Edasi, juhul kui asi mille raiskamises kohtualuse tunnustati süüdi, oli seiskorras, mis takistas tema raiskamist süüdimõistetu poolt, võib see olla uuendamise põhjuseks (71/79). Käesoleva punkti alla mahub ka juhtum, kus isik pole aruandmise manifesti mitte kasutanud, kuigi sellega oleks kattunud isiku süütegu (68/538).

1) Rozin lk. 543 jj; Foi-ritski, r. II, lk. 536 jj.

cc. "ilmselt kohtule varem mitte teada olnud uute asiolude avastamine, mis tõendavad kohtualuse süütust". See p. meenutab üldlauselise väite prantsuse krim. protsessist. Samuti räägib see punkt punktis aa toodud põhjuse. See ehk on p. cc oma loomise tõttu aga kõrgelt neljast järeldust raskeim.

Seadus nõuab siin uutest asioludest. Prok. Rago püstitab aga küsimuse, kas seadus lubab siin arvestada ka uusi tõendeid, sest uute asiolude ja uute tõendite vahetega mõnel juhul võib osutuda väga keerukaks. Küsimuse illustreerimiseks toob ta järgmise näite. "Yüidmoiste-ku A oli tapmise ajal X aluseks restoranis ja esitas selle uue oma alibi kohta tunnistajaks B. Kohus ei usaldanud aga B-d ja A mõisteti ikkagi süüdi. Hiljem meenub A-le, et veel C ja D tema alibit võivad tõendada. Selle põhjal palub ta asja uuendada."

Autori arvates uus asiolu on kohtulikult laiem mõiste kui uus tõend. Uued tunnistajad tuleksid esitada kaaruses lugeda uutest tõenditest, kuna võtsis vübinime on asiolu. Näit. sel juhul ümberõnni võt- mis vübinime ikka asiolus, kui A oleks selle avalda- mata jätnud ja ka üheski kohus aja uuendamisel ei säaks jätta tunnustamast A alibit uue asioluna. Kvalifikatsioonides tunnistajad C ja D uutest tõenditest, ei saa aga otseselt seaduse lähel toetudes nende alusel as- ja uuendamist nõuda. - Uusi asioluid on käsitletud lespool. Uutest tõenditest on juttu aga ainult Murajovi KKs ulnõu motiivides (vt. lespool) ja ka alibi tõestami- sest. Murajovi ulnõu seisukohalt peaks A-le uue- danist lubama. Et meie KKs oma aluseks võttis Mu- rajovi ulnõu, mis peaks käesoleva seaduse puhul meie KKs-e järele jõudma samale seisukohale. P. cc. rakendamiseks puuduvad venini kõrgema koh- tu seisukohad.

dd. kohtule mitte varem teada olnud uute asiolude avastamine, mis tõendavad, et kohtuuea tõttu on määratud raskem karistus kui seaduses on ette nähtud teo seest, mis kohtualuse tõeliselt korra saanud". - Mis öeldud p. cc. all, see kehtib ka dd. kohta.

Kohtu vea koosseisus pole küllaldane kohtu pi- riidilise kvalifikatsiooni mitteõigus¹⁾, vaid praktilis

1) Fornitski, k. II, lk. 538 jj.

moistatakse kohtu vea all ainult sellist vigi, mis tek-
 kis reetõltu, et kohtuotsuse tegemisel näis kohtule
 asja faktiline külg tõenduste puudulikkuse või in-
 sükte tõenduste moonutamise tõttu leiutsugune, kui
 ta on avastunud suite asiolude järgi (76/330, 67/303,
 68/694, 69/729). Kohtu vea all ei või mõista hari-
 likku ekslikku seaduse kohaldamist, mille peale oles-
 võinud edasi kaevata kohtu pidamise üldises korras
 (67/305, 69/720).

Edasi räägib seadus raskema karistuse määra-
 misest kui seadus soovitatud sünktoe eest ette näeb.
 Juba Foiutski¹⁾ mõrgib sünktohal VKKS redaktsiooni
 puudulikkust, ent ka meie seadusandja ei ole saavuta-
 nud sünkto redaktsiooni puhtust, nii et alles kohtu prak-
 tika määrab toodud lõigendi õige sünkto moistamise.
 Vastavalt V. senati seisukohale võib asja uuendamise
 toimuda ainult sel juhul, kui isik on süüdi mois-
 tetud mitte selles sünktoes, milles ta osutub süüdi keseks
 avastunud suite asiolude järgi, ja kui ta selle tõttu
 on määratud karistusele, mis ületab seaduses ettenä-
 tud ülemmäära selle teo eest, mis ta tõeliselt on kor-
 da saanud; kui aga kohtualuse on moistatud
 karistusele, mis ei ületa tõeliselt korrasaadetud sünk-
 toe eest ettenähtud karistuse ülemmäära, siis ei
 või säärane kohtu vigi õigustada asja uuendamist
 (68/634). Nõunik Matto²⁾ tähendab sel juhul, et 68/634
 seisukoha rigorosne tunnustamine võib meie KS-e
 poolt kohtule jäetud karistusmäärade avaruse juures
 osutada süüdlasele väga raskeks.

KS § 658 p. 3

"Nende dokumentide võltsimise avastamine või
 nende tunnistuste valeks osatumine, millel te kohtu
 otsus on rajatud."

§ 658 p. 3 mõtte kohaselt võib asja uuendamise
 põhjuseks olla ainult selliste dokumentide võltsimise
 avastamine ja selliste tunnistajate öeldiste valeks osu-
 tumine, millest asja otsustamisel oli oluline täht-
 sus, s. o. millest otsus sõltus ja millel te punda-

1) Foiutski II, lk 538 jj.

2) Matto, lk 299.

mise või õigete dokumentide ja tunnistuste olemasolul
oleks teistsugune otsus saabunud (69/222). Kui aga
nait. tunnistajate valetunnistused sisuliselt kohtu
otsuse peale mõju ei avaldanud, siis asja uuenda-
miseks alust ei ole (91/18).

Muudugi ka p.3 juures maksab reegel, et uuenda-
damist ei lubata siis, kui need asjoluksid oli või-
malik tõendada harilikus edasikaebe korras.
Nii võib vandekambe riknemine p.3 alusel esine-
da asja uuendamise aluseks ainult siis, kui
kaheldamatult on tõeks tehtud, et mitte õiglaselt
vastuvõetud vande all tunnistaja andis valetõendu-
se, mis viis kohtu eksitusse (69/222).

Genises praktikas on §658 p.3 eriti tunnistuste
valeks osutamisel, väga laialdaselt asja uuenda-
damist põhjendanud. Olgu siinkohal esitatud mõ-
ningaid juhtumeid vene senati otsustest. - Ildreug-
lina luges vene senat valetunnistuse uuendamise põh-
juseks ainult siis, kui süüdimõistet otsus on tehtud
arvult valetunnistuse põhjal ja see valetunnistus
on kindlaks tehtud kohtus (70/161, 70/810). Niihe
kohtualuse poolt tema kaaskohtualusele süüdistu-
se veeretamine kahjunaannataja poolt äraostmise
tõttu annab põhjust asja uuendamiseks kui
kõnn. kohtulikult on see ostmine kindlaks teh-
tud (99/1). Niihe kohtualuse poolt talle peale tõs-
tetud süüdistuse tagasivõtmise on samuti üldiselt
põhimõtete kohaselt asja uuendamise põhjuseks
arvult siis, kui süüdimõistet otsus oli tehtud
ainult sellise süüdistuse põhjal ja kui see süü-
distus oli tagasi võetud kohtus ja kantud kohtu
protokollile (70/161, 70/810). Edasi, kahjuna-
taja teadaanne, et süüdistus on tõstetud tema
poolt ülerohkuselt, on asja uuendamise põhju-
sena arvult peale kohtu otsusega sündinud,
et kahjunaannataja valekaebusega esinenud on
(73/1010). Kohtualuse ehese valetunnistamine aga,
et ta süüdi on, ei või olla asja uuendamise
aluseks (68/344).

Nii liir valetunnistustest, mis iseloomulik
vene kohtupraktikale, on isikute vale nimie all

kohtus kaebalusena esinemine. Vene riigi suuruse juures oli selline võimalus küll vägagi arusaadav. Meie praeguses olukorras sellisteks juhtudeks on aga kindlasti vähem võimalusi. Kuid riiki praeguse nime eestindamise ajajärgul on ka sellisteks juhtudeks mitmesuguseid võimalusi olemas. Meie KR § 683 järel kellegi süüdimõistmine valenime all kohtu vea või kohtualuse enese valeseletuse tõttu põhjustab ainult otsuse parandamist lisakohtuotsusega. 1) Näit. kui üks isik on teise isiku nime all süüdimõistetud, millest viimane sai teada peale otsuse tegemist, siis sel juhul ei ole alust asja uuendamises, vaid see isik kelle nime all süüdimõister otsus tehti, võib peale temale otsuse kuulutamist edasi kaevata harkides korras (71/1622), samuti oma isiku nimetanune süüaluses vale nimega ei ole asja uuendamise ajendiks sest et nime viga võib saada parandatud lisakohtuotsusega. (71/1355, 71/1824, 72/648, 72/880, 72/1302) 2)

KRS § 658 p. 4.

„Kohtu poolt tõendatud kohtunikepude omavahelise või muud isiklike huvid selles asjas, mille uuendamise kohta on esitatud polve või ettekanne“

Beltoodud üldreeglid maksavad ka p. 4 kohta. Kohtunikepude all p. 4 mõttes ei tule mõista mitte kõiki kohtunike, kes otsuse tegemisest osa võtsid,

1) VKRS-es vastab § puudus. KRS § 683 kujutab endast meie KRS komisjoni motiivide järel sisuliselt ainult v. senati praktika kokkuvõtet.

2) Vene senati praktika on aga käesoleval juhul ka mõnikord asja uuendamist lubanud. Nii otsustes 72/1234, 72/1620 avaldatud otsuskoht rõlaks kokkuvõtteks: „kui kaebaluse nimetas ennast selle isiku nimega, kes tõesti olemas on ja otsus oli labivaatamiseks isiku suhtes, kelle nimi omandati. Samuti süüdistatava poolt oma isiku tõendamises võira ja olemasoleva isiku passi esitamine on asja uuendamise ajendiks selle isiku poolt, kes süüdi ei ole ja kelle nime all süüdlane hukka mõisteti (73/655). Nähtavasti oli selline kõikumine tingitud seaduses otsuse esikirja puudumisest.“

vaid küllalt on sellest, kui ka ühe kohtuniku juures kirjeldatud asjolu ilmnevad. 1) Erinevalt ulmistest punktidest ei ole p. 4 juures vaja ära näidata otsuse sisulist ekslikkust, vaid küllaldane on ära näidata otsuse põhilisi aluseid.

B. Asja uendamise põhjused süüdimoistetu rahjurs.

Kohtuotsuste vankumatus on lubatud KR S § 22 järel kõigutada ainult siis, kui see otsus on ve mõne süüteo tulemusena, - nagu võetsimine, altnaemans jne. Vastavalt sellele ei saa süüaluse rahjurs asja uendamisel rakendada KR S § 658 p. 1. ja 2, sest nendes loetletud põhjustes ei sisaldu süüteguisid. Uendamisel süüaluse rahjurs kehtivad juba eespool kirjutatud üldreeglid nagu seadusjõusse astunud kohtuotsus ja kindlasti tõendatud uued asjolid. Erinevus on aga tähtaegades. Kui süüaluse rasurs võidi asja uendamist paluda igal ajal, siis süüaluse rahjurs asja uendamise võimalus on piiratud KR S-es ette nähtud aegumise tähtaegadega (KR S §§ 69-72 mel.) vastavalt süüteole 1-10 aastani.

§ 11. Ringkonnakohtu menetlus asja uendamisel.

KR S § 657 määramisel tulevad asja uendamise faktised esitada Ringkonnakohtu krim. osakonnale. Kohtu praktika kohaselt need teotised ühes kõige kogutud materjaliga, kõigi väidete ja asjolu dega kirjeldatult, kirjaraaheturi, protokolle jne. juurde lisades saadetakse otsuse teinud kohtu asutusele. Selline esialgne tegevus, s. o. andmete kogumine ja kontrollimine on koondunud prokuratuuri

1) Foinitski, II, lk 537

esindajate järelevalve valdkonda ja tema korraldusele ja selliseks tegevuseks Riigikohtu luba pole tarvis (72/1393) ¹⁾ Muidugi tuleb prokuratuuri kirjeldatud tegevus esile eeskätt nende taotliste puhul, milleid esitavad prokuratuuri saaduse ja millised esitatakse prokuratuuri saaduse ja millised esitatakse prokuratuuri saaduse kauda teiste KK§ § 657s loetletud isikute poolt esitavate taotliste puhul prokuratuuri poolt andmete kogumine ja nende kontrollimine vääralt mõeldav on. Otsuse teinud kohus saades selliselt ettevalmistatud asja uueks otsuseks, saadab selle edasi Riigikohtu krim. osakonnale. Sealjuures teotseb kohus nagu edasiandmise instants ja ei tee omapoolt mingisuguseid määrusi taotlisesisist kohta ²⁾ Veel vähem võib kohus oma algatusel üles tõsta asja uueks otsuseks (69/829).

1) Foinitski, II, lk. 533: "väljuses oma erilistes koostistega töendiste materjali suhtes prokuratuur võib toimetada poletse ja ka oma kohtu organite läbi asjast eeluurimise toimetuse oma algatusel või sellest huvitatud isikute taotlisel. - Samuti Rozin, lk 539.

2) Vastandina kirjeldatule nõnnik Matto and kommentaarides (vt. Matto, lk. 296) lebab, et KK§ § 657 loetletud isikud on vahenditult õigustatud pöörduma oma taotlistega Riigikohtu krim. osakonda. Matto seisukohta vastu kõnelevad peale V. senati seisukohtade veel mõned teised asjolut. Esiteks näeb KK§ § 661 ette, et asja uueks otsuseks Riigikohtu krim. os. toimib kui rass. kaebuste ja protestide läbi vaatamisel. Kass. kaebused ja protestid esitatakse aga alati vastava otsuse teinud kohtu kaudu. Teises oses ka kohtu õkonoomia seisukohalt ebaõiglane vastavõetud isikute lähetada kohe Riigikohtu krim. osakonda, sest paratamatult tuleks Riigikohtul poole materjalide saamiseks, mis suguseid taotlised jät üle ei olnud võimalised hankima.

Riigikohtus, nagu see on praktikas väga rünnatud, vaatatakse läbi ainult niisugused taotlused arja uuendamise kohta, millised on esitatud temale ülalkirjeldatud korra järele, kuid jätab läbi vaatamata talle vahetult saadud taotlused. Samuti Riigikohtus ei vaata läbi taotlusi, mis ei sisalda enesest küllaldast arja uuendamise põhjuste selgitamist või millistele ei ole juurde lisatud kõiki tõendusasi juurde, mis oleksid aluses arja uuendamisel (69/743, 70/383). Kui see vajalikus osutub, võib Riigikohtus § 660 alusel kohtu uurijale ülesandeks teha üksikute eeluurimise toimingu teostamise. Peale selle võib Riigikohtus lasta prokuröritel või politseil teha juurde uurimise asjade kohta, mida paljude on uuendamise põhjustena esitanud. Riigikohtus võib üksikuid tunnistajaid ka ise vahenditult küsitleda. Vastuvõttes kõiki neid tõendeid tuleb Riigikohtul hinnata, kas nad käivad KR § 658 tingimuste alla. Arja uuendamisele Riigikohtusse lastakse pooled üldisel alusel.

Vastavalet saadud andmeid Riigikohtus otsustab kas jätta taotlus tagajärjeta või kirjutada alamaale kohtule ette asi uuendada.

Riigikohtu toimingu KR § 660 alusel kannavad selget sisulist iseloomu. Kõikide juhtudel kui prokuratuuri esindaja oma võimuga on vastava eeluurimise toimingu teostanud, võiks KR § 660 alusel määrata kohtule kindlaks, kas taotlus andmete hindamiseks ja neid andmeid usaldades loobuda KR § 660 lubatud toimingu teostamisest. Samuti võivad ka teiste üksikute poolt esitatud põhjused olla sedavõrd kindlaks tehtud, et nende kontroll enam vajalik pole. See tähendab KR § 660 enam võimalust kui kohustust Riigikohtule.

Õeltoodud kassatööni kohtu erandlik sisuline menetlus võis sobida VKKS süsteemi. VKKS-es puudub meie KR § 661-le vastav säte, mis määrab, et arja uuendamise esitise lahendamise Riigikohtu kriminaalosalasand korras, mis on määratud kassatööni kaebuste ja protesti läbivaatamiseks. Meie pra-

guse KRS § 661 seisukohalt on aga eeltoodud praksis määratud väimupüridest üleastumisega seotud ja süüaluse rahjaks esitatava tootise juhul isegi tema õigusi ritsendav. KRS § 660 (VKRS § 936), mis näib õigustavat rassatsiooni kohtu sisulist menetlust, lubades Riigikohtule vajaduse korral lasta kohtuürijal toimida üksikuid eluüriamise toiminguid tundub autorile esinevat rohkem endise vene senati enakorraliste sisuliste funktsioonide rütmendina, mis meie KRS-esse sattunud rohkem järelemõtlemata jhusena ja vastukaivana üldisele KRS-e süsteemile, kui kooskõlas seadustiku võrkemalt too. Pealegi ei ole KRS § 660 Riigikohtule mingi kohus, vaid annab talle ainult võimaluse kontrollida. Kontrollitulemusi eluüriamisest ei pruugi Riigikohtu aga mingi raugevise minna ratsatseerida, mis meie üldisele KRS-e süsteemile on, seda tõendab seaduse ühesannetest. Et KRS § 660 ebasobiv nähtud üksikute eluüriamise toimingu teostamiseks, KRS §§ 660 ja 661 vastu rääkivus üksteisele on igalahes vaieldamatu. Kuidas neid süsteemis tõlgendada, sellers võidakse aga ka teisi vaatekohti esitada. Vastupidiselt esitatud seisukohale võiks KRS § 661 meie KRS süsteemi võõrkehaks tunnistada. Et KRS § 661 on varsem põhimõte, seda oleme espool maininud. Edasi aga kõneleb vastupidise seisukoha rahjuus asiolu, et KRS § 661 kõrvale jättes kaugehensime kõnidest leitest rassatsiooni kohtu sätetest, mis määravad nr. rassatsiooni kohtu funktsioonid ja peansime looma ainult ühe KRS sätte (s.o. § 660) põhjal erandi ja ainult sellele erandile §-ile toetava terve menetluse.

Vastuolude loomine süsteemis ei ole kindlasti meie seadusandja tahe olnud. Seaduse rakendaja oma seisukohalt vaatab aga kõigepealt seaduse tähte ennast ja alles selle mõtte regausel hakkab otsima seadusandja tahet motiividest ja autori teiste kommentaaridest. KRS §§ 660 ja 661 ühised motiivid lausuvad: "VKRS § 936 (KRS § 660. Autor)

juhatusel prodi Riigikohus enne asja uendamise et-
 nustamist kontrollima uendamispalves või -itte-
 panekus toodud asiolusid, kuid see § jättis määra-
 mata kontrollimise teostamise korra. Samuti oli
 VKKS-es lahtine asja uendamise küsimuse läbi-
 vaatamise ja otsustamise kord. Nende juurduste kõr-
 valdamiseks ongi siise võetud § 660 ja § 661 eeskirjad.
 Vaagn sellest nähtub, määras seadusandja kontrol-
 limise võimaluse, aga ka korra. See kord on kas-
 jatooniline. Kõige selle põhjal näib autorile
 et seadusandja, kui ka mitte ise selles otseselt
 tahtlik oles, on määranud asja uendamise pa-
 hul korra, mis on kooskõlas üldise korraga ja
 mille järel Riigikohtu koost. osakond ei ole enam
 sunnitud koost. asja uendamisel esinema sisuli-
 se kohtu funktsioonides.

Autori arvates leidub võimalusi toodud seaduse-
 ranendamiseks. Jättes kõrvale nõunik Matto kom-
 mentaari, mille järel uendamise palved tulevad
 esitada vahetult Riigikohtu koost. osakonnale, ei
 leidu KKS ringkonnakohtu menetluses ühtki eeskirja,
 mis korraldaks spetsiaalselt asja uendamise taotis-
 te esitamist Riigikohtule. Vene senati praktikas
 teostes ringkonnakohtus üleandva instantsina. Jaos-
 kennakohtu menetluses leiduvate eeskirjade järgi
 antakse aga asja uendamise taotised otsuse tei-
 mid kohtule, kes kontrollib neid vajaduse korral.
 Põhimõtteliselt peaks olema täiesti lubatud üld-
 menetluse eeskirjade juurdulikkuse korral võtta
 üksikud kohtupidamise põhimõtteid üle erimenet-
 luse eeskirjadest ja praegusel korral panna oma-
 kohtu menetlusest asjade uendamise juhtul esita-
 tud taotiste kontrollimise eeskirja. Sellisel kor-
 ral lahendused kõik meie KKS-e sellekohased ras-
 kused üllatavalt lihtsalt. Asja uendamise taot-
 tised KKS § 657 loetletud isikut, peale prokuröri
 taotiste, tuleks esitada otsuse teinud kohtule,
 kes kontrolliks andmed ja vajaduse korral täien-
 daks neid eluvõimise abil, milleks seaduses üti-
 tegi seeldu pole. Prokuratuuril on oma esitiste
 kontrollimise võimalus juba niigi olemas. Vas-

tavad kontrollitud taotised ühes kogutud andme-
tega esitatakse Riigikohtule, kes lahendab need RKs
§ 661 korras, sest sisuliselt on asi juba ettevalmistata-
tud alama kohtu poolt.

RKS § 662 järgi kui Riigikohus tunnustas aja
uendamise taotise rahuldusväärseks ja kirjutas
alamale kohtule ette asi uendada, tihistab ta
kohtu endise otsuse kos täiel määral või osaliselt
ja saadab kogu materjali tagasi vastavale kohtu-
le. Et Riigikohus endist otsust ka osaliselt tihista-
da võib, see järeldeb eriti selgelt RKs § 669-st
mille järgi otsused üldse võivad seadusjõusse astuda
kas tões ulatuses või üksikutes osades. Järgmiste
kassatsioonilise menetluse praktis näib ette otsu-
se tihistamist ka osades.

Riigikohus, tihistades aja uendamisel eluvi-
se jõustunud kohtuotsuse, nõit. apellatsioon-
instantsi otsuse, tihistab sellega aja ka vastava
esimese instantsi otsuse selles asjas. Järgmisi ei
saadeta aja uueks arutamiseks mitte apellatsi-
ooni astmele, vaid sellele kohtu astmele, kes vaa-
tas aja läbi I astmena ja sellest ripubki aja
lahendamise sisuliselt kohtu istungil. (V Sen Üldk. 902/15).

Kohus, kellele asi saadeti uuesti läbivaatamiseks,
arutab seda aja algusest peale ja teeb uue otsuse
(RKs § 664). Järgmist kohtust ripubki ka aja
andmine teat. juhtudel täiendavale eeluurimise-
le. Kui sellise seluurimisega peaks selguma
nõit. süüdimoistetu süüatus, siis ei või olla mingit
seaduslikku alust teda üldse uuesti kohtu alla
anda ja seluurimise lõpetamine tema kohta,
mis toimub kohtu korraldaval istungil, saavutab
täiesti selli sihi, mis on kriminaalase uenda-
mise institutidil mitte-süüdlase karistatavuse
(V Sen Üldk. 902/15). Neil juhtudel aga, kui süüdi-
moistetule määratud karistus ületab seadusega
ettenähtud karistuse või kui kohtuotsusega on
kindlaks tehtud viisuguste andmete võlpsus, mis
ei mõjutanud selle küsimuse otsustamist süü-
üle, aga mõjutasid ainult süüdivuse määra,

ei uuendada asja täielikult, vaid asi saadetakse
otsuse teinud kohtule tagasi korvistuse otsuse muut-
miseks (Vsen Nldk 902/15).

Kui sündimõistetud enne asja uuendamist
on surmud või vaimuhargeks jäänud, kehtseb selle
isiku huve uuel asja protsessis sregulastelt
määratud keitsja, või kui seda pole, peab kohtu
esimes keitsja määrama oma poolt (KK§ 665)

KK§ 663 määrab asja uuendamise toime
sündimõistetud suhtes. Selle järel kaetakse
asja uuendamisel tühistatud kohtuotsusega mää-
ratud korvistuse täitmine või täitmisele pööra-
mine viivitamata. Näit. sündimõistetud vabestata-
se vangimajas, või kui tal on veel koristus kand-
mata, liigatakse selle kandmise algus edasi kuni
asja lõpliku otsustamiseni. Asja uuendamise
tähtsuse tõttu ei kohusta kohtu
jõusseastunud kohtuotsuse täitmist edasi liigka-
datakse alles siis, kui lõimetus on Riigi kohtu
poolt otsustatud uuendada. (1923/79).

Edasi määrab KK§ 663 et vajaduse korral
võetakse süüaluse vastu tarvitusele kuni ar-
ja uuesti otsustamiseni üks KK§ 210 ja §
211 ette nähtud tõrkeabinõud. Need tõrked
on sellers ette nähtud, et kohtualust kohtu ja
seluõimise eest kõrvalehoidmaks takistada, sest
kui on tühistunud selmine otsus, pole oneti
veel selgust, misõnne on saabus uus otsus.

KK§ jätab aga määramata misõnneid sam-
me tuleb ette võtta juba sooritatud ja osaliselt
sooritatud otsuste läbi kantud materiaalsite
ja moraalsite kahjude heastamiseks. Peab
arvama, et materiaalsite kahjude heastamise
nõue suhtelt kannatanu poolt on täiesti põh-
jendatud ja asjaosalised koos asja uuendami-
se koostisega ka enda vastavate kahjusid põh-
jendatud isikute suhtes tsivilnõudjaks tunnus-
tarnist võivad paluda.

Nagu KK§ 664 juhatusel peale asja

uendamist kogu menetlus hakkab esimesest faasist peale, nii on lubatud KKS § 666 juhatusel kõik kaebused, protestid ja erikaebused uuel asja arutamisel tehtud otsuste ja määruste peale üldises korras. Samuti peavad olema lubatud KKS-e põhimõtete kohaselt erikaebused kõiki de loimingute peale enne asja positiivset uendamist, piigikohta poolt. Vastava erikaebuse tähtpäevaks oleks 7 päeva arvates määruse kummutamisest.

§ 12. Asja uendamine jaoskonnakohtus.

Asja uendamiseks õigustatud isikud, tingimused ja põhjused on jaoskonnakohtus samad kui eelkaristletud ringkonna kohtu korras (KKS § 872).

Erinev on aga uendamise taotiste loendamise koord. jaoskonnakohtu asjades tulevad vastavad taotised anda otsuse teinud kohtule, s. o. sellele jaoskonnakohtule või ringkonnakohtule, kelle otsus seadusjärgne (KKS § 873). Taotise saaja kohus kontrollib vajaduse korral esitatud andmed. Yellise vajaduse otsustamine oleneb kohtu suvast. Vastavalt senisele kohtupraktikale sünnib kontroll politselise juurduse kaudu.

Küsimus oimkohal võib tekkida prokuröri poolt jaoskonnakohtule esitatud taotiste suhtes. Prokurör teotseb ringkonnakohtu korra alusel ja jaoskonna kohtu asjus omab funktsioone vast erandlikel juhtumitel. Eespool nägime, et prokurör oma võimuga võis ise andmeid koguda ja kontrollida (näit. juhul kui taotised esitati valiaspoolt § 657 loetletud isikute hulgas.) Sel juhul kui prokurör on ise andmed kontrollinud, peab arvama, et jaoskonnakohtus neid enam politsei kaudu kontrollima ei hõlka. Jaoskonnakohtus võib samu-

ti välja kutsuda tunnustajaid ja need kohtu istangul kontrollida. Jaoskonnakohtus ise aga uendamise taotlise kohta seisukohta võtta ei saa, nii et ta esmelt tegelikult vaid ettevalmistava instantsina ja peab igal juhul vastava taotlise ühes oma arvamusega esitama ringkonnakohtule (ringkonnakohtu II astel. KRSS § 874)

Ringkonnakohtus tuleb otsuse, kas: 1. esitada taotlis Ringikohtule, või 2. määrab taotlise tagajärjeta jätta. Taotlise tagajärjeta jätmise puhul võidakse esitada erikõrbes Ringikohtule 7 päeva jooksul arvates määruse kuulutamisest (KRSS §§ 874, 875). Seaduses pole määratud eri protestide andmise õigust, mis õiguse õigus ka prokuröri peab kuuluma. Tulest tuljast võiks aga ka seisukohale asuda, et kui KRSS § 875 prokuröri eri protestist ei räägi, siis prokuröri ka sellise õigus puudub, vähemalt juhul kui prokurör taotleb asja uendamist süüaluse rahjaks, sest sellise õiguse prokuröri lubamine oleks süüaluse õiguse kitsendavalt tõlgitsem.

Edaspidine menetlus Ringikohtus, asja uendamise efekt ja uendatud asja arutamine ühtuvad juba käsitletud ringkonnakohtu menetlusega.